سر مقاله

بسم الله الرحمن الرحیم

۱. باز خوانیِ پیوستهٔ تاریخ، وظیفهٔ همارهٔ کسانی است که درس‌هایی در عقیده، اخلاق، دین و انسانیت را از تاریخ – این آموزگار جهان دیدهٔ سپید موی – جویا می‌شوند. درسهای این معلّمِ بسیار دانِ کم توقعّ، دریغا، به دستِ بشرِ آزمندِ قدرت طلب، به آلودگی‌های کتمان و تحریف و تغییر در آمیخته شده و برای بهره‌گیری باید آن را پیراست.

۲. در میان افرادی که در صحنهٔ تاریخ حضور دارند، هر چه فردی اثرگذارتر باشد، دست اندازیِ این کتمان و تحریف و تغییر، بیشتر است. طبعاً به همان میزان، ضرورت پیراستنِ چهرهٔ تاریخ ساز آن شخصیت شاخص بیشتر می‌شود.

۳. بار این پیراستن، عمدتاً بر دوش مراکز پژوهشی و پژوهشگران سنگینی می‌کند، آنها که غبار تعصّب‌ها و حبّ و بغض‌های بی‌دلیل را کنار می‌زنند و حقیقت را در ورای این نمایش‌های روزمرّه می‌جویند. ارج و جایگاه چنین رادمردانی در عرصهٔ جهاد علمی، همواره محفوظ است.

۴. نهال نوپای اسلام، به دست آسمانیِ وحی الهی زمانی در کویر حجاز رویید و بالید، که از همان آغاز، گروه‌هایی به خشکاندن آن کمر بسته بودند، بعضی در قامت کفر و شرک، و برخی در جامهٔ نفاق. شیوه‌های اینان تفاوت داشت، گرچه هدف یکسان بود.

[Downloaded from safinahmagazine.ir on 2026-11-19]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1394.13.49.2.3]

۵. شیوه‌های مختلف ظلمت‌طلبان، رویارویی‌های متنوع از سوی جبههٔ هدایت را می‌طلبید. گاه در قامت بلال حبشی، استقامت زیر شکنجهٔ مشرکان، و گاه در جامهٔ عمّار، همراهیِ ظاهری با آنها.

در این میان، بهره‌گیری از عنصر "شیخوختِ قبیلگی" جایگاه ویژه‌ای داشت که این جایگاه به جناب ابوطالب علیه‌السلام سپرده شد. آن گرامی، از جایگاه "شیخ البطحاء" و به شیوه‌ای ویژه آن جایگاه، به حمایت از نهال نوپای دین همّت گمارد. و کارنامه‌ای درخشان بر جای نهاد.

۶. کارنامه درخشان ابوطالب به زمان حیاتش محدود نشد، بلکه تا قرن‌ها بعد، تداوم یافت، به گونه‌ای که در برابر حاکمانِ کفر پیشهٔ اسلام‌نما نیز، این دودمانِ آن پیرِ سپیدموی سپیدروی سپیدنامه بودند که بر پای ایستادند و چهرهٔ واقعی دنیامداران خودگامهٔ منافق اموی و عباسی را نشان دادند.

و آنان را "طالبیّین" نامیدند. به اعتبار نسبتی که به جناب ابوطالب می‌بردند.

۷. طبیعی بود که زورمدارانِ تاریخ‌نگار، تحریف شخصیت معارضان خود را از جدّ امجد آنان آغاز کنند، در تحریف سیمای نورانی حضرت ابوطالب با تمام توان بکوشند. و افسانه‌ها بسازند.

در این سوی، مجاهدان جبههٔ هدایت، با سلاح اندیشه و قلم و بیان، یافته‌هایی نورانی در برابر آن بافته‌های ظلمانی به مردمان ارائه کنند، تا هر کسی متاع مورد نظر خود را برگزیند، "لیهلک من هلک عن بینة و یحیی من حیّ عن بینة."

۸. پیشینهٔ تبیین سیمای نورانی حضرت اباالمظلوم، به همین انگیزه باز می‌گردد. امّا این پیشینه، عمدتاً در حدّ کتاب یا مقاله محدود مانده بود. نزدیک به دو قرن تاریخ نشریات این دیار، "ویژه‌نامه"ای در این موضوعِ مهم سراغ نداشت. روزی که سفینه، گام در میدان این ویژه‌نگاری نهاد، عموم یارانِ همراه و پژوهشیان

[Downloaded from safinahmagazine.ir on 2026-11-19]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1394.13.49.2.3]

آشنای راه، نگران این بودند که: موضوع جدید، از کجا فراهم شود؟ و برای مطلب جدید، چه اندیشیده‌اید؟

۹. ما، امّا، به عنایت خدایی پشت گرم بودیم و به لطف حجتهای معصومش علیهم‌السلام امیدوار بودیم که هم نیّت ما را می‌دانستند و هم، به کمبود امکاناتمان آگاه بودند. طرح کلّی را با اهل نظر در میان نهادیم، و شادمانه، همه جا، اقبال دیدیم و استقبال. تا آنجا که در آغاز، فقط به یک شماره می‌اندیشیم، یعنی تعدادی از مقالات به عدد انگشتان دو دست یا کمتر. امّا به فضل الهی، اکنون سومین ویژه نامهٔ حضرت ابوطالب علیه‌السلام در حالی به پیشگاه محققان پیشکش می‌شود که هنوز گفتنی‌هایی باقی مانده است که امکانات محدود ما، و ضرورت پرداختن به موضوعهای دیگر، ما را از ادامهٔ این کار، باز می‌دارد.

۱۰. در این شماره‌ها، یادداشت‌ها، مقالات و دیدگاه‌هایی از چهل تن پژوهشگر دانشگاهی و حوزوی در هشت عنوان فرعی، مرتبط با حضرت ابوطالب علیه‌السلام عرضه شد. برخی از این عناوین فرعی چنین است:

- پژوهش‌های ادبی، فارسی و عربی
- بایسته‌های پژوهشی
- پژوهش‌های تاریخی
- نقد و بررسی دیدگاه‌های دانشوران داخلی و خارجی
- رساله‌های مخطوط فارسی و عربی
- جایگاه معنوی حضرت ابوطالب
- کتابشناسی و منبع‌شناسی
- مرور دیدگاه‌های دانشوران اهل تسنن در این زمینه

۱۱. تعدد و تنوع این عناوین فرعی که در آغاز راه، هرگز انتظار نمی‌رفت نشان

[Downloaded from safinahmagazine.ir on 2026-11-19]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1394.13.49.2.3]

می‌دهد که پتانسیل زیادی در درون موضوع‌های کلّی دینی نهفته است که کمتر به کشف آن ذخائر، اندیشیده‌ایم. و فقط زمانی بازیابی می‌شوند که به افق‌های جدید همّت گماریم و تهیهٔ پاسخ‌های جدید برای پرسش‌های کهن را مدّ نظر داریم. این تجربهٔ گرانقدر، به ما امید داد که به برخی موضوع‌های ناکاویدهٔ دیگر نیز بیندیشیم، و بازشناسی پژوهشی آنها را – با رویکرد نوآوری و حذر از تکرار – هدف خود قرار دهیم. در ادامهٔ این مسیر، مانند گذشته، از اهل نظر استمداد می‌کنیم.

۱۲. سال ۱۳۹۴ خورشیدی در حالی آخرین روزهای خود را می‌گذراند که روزهایش برای اصحاب سفینه، با یاد حضرت ابی الائمة الاطهار، نورانیتی ویژه یافت. امید که این نورانیت، راه ما را به آستان والاترین فرزند آن گرامی، حضرت بقیة الله ارواحنا فداه هموار کند و همچنان توفیق خدماتی دیگر در این راه یابیم.

[Downloaded from safinahmagazine.ir on 2026-11-19]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1394.13.49.2.3]